

Синдром відмінниці

Її улюбленим місцем у Вроцлаві став ботанічний сад при університеті, який примарно нагадував парк рідного міста і водночас був його протилежністю. Дивно, за два роки життя тут Іра про це жодного разу не подумала. А тепер умить пригадала парк свого дитинства. Переглянуте напередодні відео (його надіслала донька подруги) сколихнуло давно поховані спогади про минуле. Іра настільки звикла до своєї нової ролі, що перші двадцять років власного існування взагалі не вважала за повноцінне життя — радше за чернетку. Лишень останні 25 місяців — відколи перетнула кордон з Польщею, зажила по-справжньому. Здавалося, таки зламала систему і втекла від минулого — звісно, це виявилось ілюзією.

«Понад три роки містян тримає в страху ніким не бачений маніяк... Чи здивуєтеся ви, дізнавшись, що він — лише вигадка хворобливої уяви людини, яка зажадала слави? Подивіться це відео до кінця — і ви зрозумієте, як можна грати на людських страхах та маніпулювати суспільною думкою»

Так починався невеличкий документальний фільм, посилення на який Іра отримала вчора від Христі. Щось підказувало, що Яся — її мама — поки не в курсі, що дивиться 13-річна донька. Вона б точно не схвалила її вчинок.

Іра не волила переглядати відео, однак не могла спинитися: знала, що воно мулятиме. Ліпше подивитись і взнати, про що мова, аніж мучитися від власних домислів. Крім того, дівчина з подивом відзначила, що авторка — це її однокласниця, котру вона не згадувала від випускного.

Женя — колишній хлопець Ясі — ходив алеями парку та показував місцини, де власноруч лишав розпароване жіноче взуття — «речові докази» злодіянь. За легендою, маніяк нападав на дівчат, а потім забирав собі один черевик в якості фетишу, а інший лишав на місці злочину. Хлопець

зiзнався, що створив на мiсцевих форумах кiлька тем панiчного характеру, а також дописував з рiзних фейсбук-акаунтiв та репостив дописи у мiсцевих групах. Їх жваво пiдхоплювали наляканi городяни i завдяки сарафанному радiо чутки про черевичного манiяка з блискавичною швидкiстю ширилися мiстом, обростаючи новими подробицями.

З першої хвилини вiдео Іра здогадалася, що мова буде i про неї: все-таки Христя не просто так надiслала вiдеонагадування про рiдне мiсто.

«Справа зниклої студентки»

Всерединi похололо. На екранi з'явилося фото з її колишньої фейсбук-сторiнки. Невже вона колись так виглядала? Абсолютно звичайна (ординарна? пересiчна?) дiвчина з темним волоссям, у буденному одязi. Лиш яскравiють червонi черевички — подарунок Марка. Він же i зробив це фото, коли вони гуляли у скверику неподалiк її мешкання.

Іра напружено слухала текст про власне буцiмто зникнення i як кiлька мiсяцiв нiхто цього не зауважував (вона вкотре подумала: а де ж був Марк? Чому він не забив на сполох? Невже він i справдi одразу її забув?), аж поки пiд Новий рiк про неї несподiвано згадала Лера — тiтчина колега по роботi. А за пару тижнiв Іру розшукала польська полiцiя — щоправда, полiцiя її рiдного мiста якось забула повiдомити громадськiсть, що зникла 21-рiчна студентка жива-здора. Тому для певної категорiї мiстян — тих, хто вiрив у манiяка — вона постала одною з iмовiрних жертв. Власне, ця символiчна «смерть» її цiлком улаштувала, адже для рiдного мiста Іра й справдi померла, вiдродившись у новiй iпостасi тут — в iншiй країнi та з iншою долею.

Навiть зовнiшньо вона не волiла лишатися схожою на себе колишню. Свiдомо наслiдуючи Ясю, щойно по приїзду до Вроцлава Іра звернулася до перукаря та пiдстриглася. Вiдтодi почалися експерименти з зачiсками, стрижками та кольорами.

«В тебе колiр волосся змiнюється частiше, нiж погода», — смiявся її хлопець, цiлуючи Іру у скроню, а вона

враз згадувала Ліду — рідну тітку й водночас хрещену, котра працювала перукаркою та постійно пропонувала Ірі якось урізноманітнити її вигляд. Але дівчині було не до того. Це тепер Іра перетворилася на сміливу, готову до яскравості та різнобарв'я панянку, яка фарбує нігті неоднаковими кольорами, полюбляє сині і фіолетові тіні та носить пірсинг у носі. Тоді вона була іншою: скромна відмінниця з великими амбіціями та невеличкими статками, яка прагнула довести всьому світові, що варта кращого життя.

Отже, Ірине зникнення таки пов'язали з діяннями черевичного маніяка. Чи був це з її боку свідомий «внесок» у міську легенду? Два роки тому вона жадала обірвати всі зв'язки, відмовившись від минулого. А дехто цим скористався.

— Ірино, розумію ваш скепсис, — мовив він, відпиваючи каву з маленького горняти. Іра про свою каву зовсім забула. — Певно, я би на вашому місці теж сумнівався... Але я знаю цю людину... досить давно і не з найкращого боку.

Іра й справді не могла повірити. Марк, якого знала вона, і Марк, про якого вів мову її співбесідник, — ніби дві різні людини. Мабуть, якби не повний збіг не дуже поширеного імені та прізвища, вона б вирішила, що це не він.

Яр розповів, що знає її колишнього хлопця зі студентських часів (обидва навчались у Харкові). Той не лише підвів товариша в одній справі, а й кинув свою вагітну дівчину перед самим весіллям.

— Тож я б на вашому місці так не побивався. Повірте, він того не вартий, — підсумував свою оповідь Яр.

Вірити чи ні? В будь-якому разі, Марк лишився в минулому. Єдине, за чим жалкувала Іра, — що розсталися вони різко й грубо. Вона воліла перепросити. Просто написати, як шкода, що так вийшло, і подякувати за те, що він для неї зробив. І от зараз випливають такі дикі подробиці минулого життя, про яке їй було відомо виключно з його слів.

Хлопець узагалі не любив говорити про минуле, з більшою охотою слухав її, хоча Іра була ще тою мовчункою! Однак Маркові вдавалось її розговорити — і вона згадувала далеко від ідеалу дитинство, шкільні роки, що запам'яталися здебільшого постійним заучуванням різних предметів, та студентство — пору її успіхів та звершень, що увінчалися грантом на навчання в Польщі.

Власне, останнє й стало предметом розбрату. Дізнавшись про Ірин успіх, Марк щиро зрадів, проте за кілька місяців з ним почало коїтися дивне. Він ніби боявся її відпускати, однак не казав про це прямо. В Іри на першому місці стояло навчання, точніше, здобуття освіти, а потім усе інше. Те, що Марк не поїде вслід за нею, аж ніяк не засмучувало. А лишатися в цьому місті — неважливо заради кого — бажання не було.

Не йшла з голови їхня остання зустріч. Іра зосереджено збирала речі, відкладаючи на один бік ліжка тільки найнеобхідніше, а все інше жбурляючи на підлогу — потім треба відсортувати: щось віднести до церкви біля дому, а щось на смітник. Марк її відволікав. Іра не стільки вслухалася в слова, скільки нервувала від його тону — благального та ображеного водночас.

Насправді їй кортіло сказати: «Марку, я ціную все, що ти для мене зробив, але зрозумій: це моє життя. Я доросла і самостійна. І хочу прожити його так, як сама запланувала».

Натомість вона, проходячи повз хлопця, умисно штовхнула його плечем і грубо кинула: «Мені не треба нових батьків! Одних вистачило!», а потім швиргнула до купи непотребу подаровану ним завчасно листівку — до її дня народження лишалося кілька днів. Останнє явно було зайвим, але Іра не могла спинитися. Миттєвий спалах гніву, за який потім буде соромно — їй простіше задавити той сором у самому зародку, аніж просити вибачення. Як і висловити вголос свої почуття. Отака банальщина.

Про все це Іра розмірковувала, поки Яр відходив до вбиральні. Вони сиділи в затишному львівському кафе,

куди він повів її одразу після зустрічі з Ясею та Женею. Дівчина вже була трохи перенасичена враженнями, адже після ночі в поїзді встигла погуляти з Ясею, попиту кави, а потім познайомитися з її хлопцем та цим дивним чоловіком, який захотів погомоніти із землячкою наодинці.

Ніби відчуваючи, що на сьогодні з неї досить спілкування, Яр запропонував зустрітися завтра та прогулятися Шевченківським гаєм. Тихий вкрадливий голос огортав дівчину з усіх боків, ніби гіпнотизуючи. Чоловік злегка гаркавив і щоразу, чуючи власне ім'я, Іра трохи знічувалася. Вона і сама не розуміла, як підпала під ці... чари?

У перший день знайомства Яр розповів про Марка (як узагалі так вийшло, що він дізнався, з ким Іра посварилася? Невже вона сама про це бовкнула?), на другий день розказав трохи про себе, на третій повідав про черевичного маніяка, а на четвертий запропонував дещо цікаве.

Виявляється, Яр так само колись поїхав із рідного міста — щоб ніколи не повертатися. З його досить скромної розповіді Іра зрозуміла, що дитинство в нього теж було на надто щасливе, а порятунок він знайшов тільки переїхавши на достатню відстань — до Харкова. Втім спогади про малу батьківщину не полишали Яра, тому він вирішив зробити дещо для власного міста, а саме — створити легенду, яка б стала приманкою не тільки для місцевих мешканців, а й для туристів. І ось зараз, коли від запуску першої чутки про маніяка минуло трохи понад рік, можна казати про певний успіх. Іра немало здивувалась, адже і сама не раз чула від одногрупниць про чоловіка, який нападає на дівчат. Вона досить рідко бувала в парку, та й узагалі намагалася не лазити вулицями у темний час доби, проте і до неї долітали чутки про небезпеку, що чатує на малолюдних алеях.

І ось тепер Ірі пропонують стати частиною міської легенди! Нічого складного робити не треба: змінити пошту і номер телефону, закинути сторінку у фейсбуці — не видаляти, а просто полишити її, імітуючи власне зникнення.

— Знаєте, Ірино, — казав Яр своїм украдливим голосом (вони так і не перейшли на ти), — особливого символізму додала б одна деталь... Ваші черевики.

На цих словах Іра ледь не зашпорталася. Вони знову гуляли в Шевченківському гаї — його територія виявилася величезною. Дівчина мимовіль глянула на свої червоні ботильйони. Дарунок Марка. Її улюблене взуття.

Щодо цього пункту Ярові довелося докласти чималих зусиль, адже розставатися з майже новими та напрочуд зручними черевичками ой як не хотілось. Але дивний новий знайомець дав їй таку суму, що вона могла б купити три пари нового взуття. А фінанси їй і справді були потрібні. Як і новий смартфон, котрий Яр вручив так, ніби то був простенький блокнотик абощо. Іра відчула, що не може відмовитися від щедрих дарунків за таку нескладну послугу. Та й що від неї вимагається? Просто обірвати всі зв'язки — вона і так збиралася це зробити. А Марк швидко її забуде.

Кілька днів Іра провела у Ясі. Вони ніби надолужували брак спілкування за останні роки. Найбільшою несподіванкою стало те, що восени подруга теж переїжджає до Вроцлава. Іра не йняла віри такому щастю: поруч із нею в чужій країні буде людина, яка до того не раз допомагала та підтримувала.

Завдяки фейсбуку Іра ще минулого року дізналася, що Яся з донькою відтепер мешкають у Львові, але навіть не уявляла, що вони переїхали туди разом із Женею.

— Ми в першу чергу друзі, — всміхнулася дівчина, сідаючи за столик літнього майданчика одного з численних вуличних кафе.

Іра дивилася на давню знайому і не впізнавала її. Коротка зачіска і кілька яскравих прядок у густому попелястому волоссі робили її схожою на студентку. Десь подівся вираз звичної боязкості та незмінна тривожність жестів,